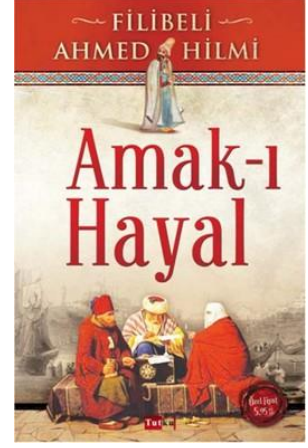

Tılsımlı Yolculuk

Amak-ı Hayal Filibeli Ahmet Hilmi Timaş Yay. 1998 / 147s. ISBN 9756870631

Esmâ Yılmaz¹

Hayâlin derinlikleri anlamına gelen Âmâk-ı Hayal adlı kitabın yazarı son Osmanlı münevverlerinden Filibeli Ahmet Hilmi Efendi, Bulgaristan'ın Filibe şehrinde dünyaya gelmiş, ilk bilgilerini Filibe Müftüsünden almış, Galatasaray Lisesi'nde başarılı bir tahsil hayatı sürdürmüştür. Arapça ve Farsçanın yanında Fransızca'yı da öğrenmiştir. Yazarın fikir dünyası; Tanzimat döneminin buhranlarından, batı ile doğu, gelenek i

le yenilik dahası dindarlık ile sekülerlik çatışmalarından etkilenmiş olacak ki; kimi zaman İslamcılığı savunmuş, kimi zaman Jön Türkler 'den etkilenip Sultan Abdülhamid'in karşısında yer alan yazılar yazmıştır. Birtakım siyasi sebeplerden Mısır'a kaçmıştır. Bunun yanında sürgünler de peşini bırakmazken kaderin cilvesi yolunu Kuzey Afrika'ya Trablusgarp'a düşürmüştür. Burada tasavvuf ve tarikat hareketlerini yakından tanıma fırsatı yakalamıştır. Arûsi tarikatına girmiş, Abdullah Selâm Esmer el-Arûsi hazretlerine intisap etmiştir. Ahmet Efendi'nin Âmâk-ı Hayal'i bir Allah dostu ile tanıştıktan sonra kaleme aldığını tahmin etmek; bir başka eserinde kaleme aldığı şu sözleri okuduktan sonra pek zor olmasa gerek: "Allah dostları elem ve kederleri daima teselli ederler. Hallerinde denge ve meşreplerinde olgunluk vardır. Bu büyükler malayani ile asla alâkadar olmazlar. Gece gündüz muhiplerini ıslaha ve vuslat yolunda ilerlemelerine gayret ederler. Yüzleri nurani sözleri Rahmânî'dir. İnsanın elinde olmadan pervaneler ateşe kendilerini nasıl bırakırlarsa öylece kalbi ve gönlü onlara bağlanır. Onlar her nereyi mesken edinse

¹ İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

esma.yilmaz.2017@ogr.iu.edu.tr

(Bu yazı Young Academia ve İdeal Bilge Gençlik Spor ve İzcilik Kulübü Derneği iş birliğinde Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer yönetiminde "Medeniyet Okumaları Yazarlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

civarlarında huşû hâkim olur. Oranın çocukları bile oyunlarını zikirle oynarlar. Halkın ayıplanacak hallerini yüzlerine vurmazlar. Birisinde beğenilmeyen vasıflar var ise incelikle bildirirler. Seyri sülûka başlayan salıklarına karşı yalan, riya, yaltaklanma gibi basit işlere asla tenezzül etmezler. İnsanlığın ortak derdi olan” kendini keşfetme” kavramının Allah âşığı bir gönle girmekle anlaşılacağı anlatıldığı bu kitabı, hayat yolunun başındaki gençler ve kendini keşfetme sürecinde hâlâ cevapsız kalmış soruları olan yetişkinler okuyabilir. Materyalizmin sıkıcı köleliğinden sonra maneviyat sultanlarının kapısını bulmak, maddede boğuluyorken mana denizinde yüzmek, hırsların, egoların kanaat göstermediği acımasız dünyadan başka bir dünyanın da var olduğuna inanmak isteyenlerdenseniz bu kitap sizin için bir can simidi. Tasavvuf Edebiyatı ürünü olan kitabın türü için felsefi ve mistik bir roman diyebiliriz ancak içinde yoğun tasavvufî kavramlarla imgelenmiş hikâyeler barındırıyor olması çıkış noktası olarak İslam Felsefesini benimsediğini gösteriyor. Hikâye geçişlerinde kullanılan hikmetli şiirler, anlatımda estirilen mistik havaya ahenk kazandırıyor. Felsefî ve tasavvufî nakışlarla süslenmiş bu harika eseri okurken; başkahraman Ahmet Raci ile yazar Ahmet Efendi arasında bağ kurmaktan kendinizi alamıyor, yazarın ruhî dönüm noktasından sonra yaşadığı manevi tekâmüle de tanıklık ediyormuş hissine kapılıyorsunuz. Hikâyenin gerçeklik payı taşıması ihtimali okumayı daha da heyecanlı hâle getiriyor.

Nitekim romanın başına düşülen “Okuyucularımıza takdim ettiğimiz bu hikâyeler (**Acaba hikâye mi?**) teveccühe mazhar olursa kendimizi bahtiyar sayarız” notu bunu destekler niteliktedir.

Yolunu Kaybetmiş Genç Raci’nin Hikmet Dolu Aynalı Baba Rehberliğindeki Yolculuğu

Raci din eğitimini oldukça muhafazakâr olan ailesinden almış bir çocuktur. Öğrencilerin çoğunluğunun aksine okumak, araştırmak, sorgulamak gibi güzel hasletlere sahiptir. Delikanlılık çağına geldiğinde ise zevk-ü safâya düşkün bir çevrenin içinde bulur kendisini. Arkadaşları sorulduğunda Müslümanım diyen ancak Müslümanlıktan nasiplerini alamamış zavallı kimselerdir. Raci de anlamadan onlardan birisi olur. Ne büsbütün bir kâfir ne de tahkiki imana sahip bir mümindir. İnanıldığı gibi yaşamak ve yaşadığı gibi inanmak ikileminin ortasında kalmak onu şüphe girdabının içine atar. Anlamadığı bir şekilde mahallesindeki mezarlığa ilgi duymaya başlar. Sessizliğe, her şeyden uzak kalmaya ihtiyacı

vardır. Kendisini sükûna erdirecek bir tabip bulma isteği her yanını sarar. Ancak kapı kapı gezdiği filozoflar, akademisyenler derdine çare olamaz. Her gün önünden bîçare geçtiği mezarlığın kapısını bir gün açık bulur. Kapıdan girdikten sonra artık Raci isteyen değil; istenilen olmuştur. Zira mezarlığın içindeki minik kulübeden çıkan Aynalı Baba adlı zât sanki onu bekliyormuş gibi “Hoş geldiniz Nûrum!” hitabıyla karşılar. Hoş sohbeti, hikmetli sözleri, közün üstünden indirmediği cezvesi, ııldayan çehresiyle Raci’nin karanlıklarına bizâtihi o “Nur” olur. Raci zihnindeki karmaşık soruları bir bir yöneltir ise salt bilginin, kitap yüklerinin değersizliğini ifade eder, neyini üfler. Neye üflediği her nefes Raci’yi hakikat âleminin şehirlerine savurur. Bir gün Hiçlik Zirvesi’nde dağa tırmanır, bir gün Erler Meydanı’nda pehlivanca güreşir, bir gün İki Kapılı Han’da ağırlanır, bir gün tımarhanede delilerin arasında veli olur. Bu yolculuklar onu dünyanın gerçek yüzüyle, nefsin tabakalarıyla, kötü huylarla tanıştırır, mücadele ettirir. Her yolculuk ruhunu özgürleştirmeye biraz daha yaklaştırır onu. Her şeyin fâni, yalnız Yüce Yaratan’ın bâki olduğunu bilmenin gerçek bilgi olduğunu; bu âlemde dönen her şeyin O’ndan gelip O’na vardığını hem can dili hem de hâl diliyle anlatır Aynalı Baba. Raci ismiyle müsemma hale gelir; gözü, gönlü, her zerresi Mevlâ’ya rücu eder. Aynalı Baba’nın dâr-ı dünyadaki son görevi Raci ile sırlaşması mıydı bilinmez, Raci’nin sükûna erdiği gün kendisinin gurbeti nihayete erer. Arkasında cezve, birkaç ayna ve Kuran’ı Kerim bırakır yorgun ancak huzura ermiş seyyahına.